

Příběhy našich sousedů – ZŠ Jungmannovy sady Mělník 2023

Rozhlasová reportáž

Pamětník: Josef Crk

Vedení týmu: Mgr. Michaela Slánská

Zpracovali: Denis Čáslavský, Adam Leščišin, Gabriela Navrátilová, Šárka Russová, Andrea Valdová

V Mělníku 2023

Na podzim roku 1938 zaskočila českou menšinu v Jugoslávii zpráva o vpádu německé armády do Sudet. Po událostech z jara 1939 v Československu a vypuknutí 2. světové války se řada z nich chtěla dostat do československé armády v Anglii, včetně tatínka našeho pamětníka – Josefa Crka. Tento plán sice nevyšel, ale brzy mělo dojít k německému útoku na Jugoslávii.

“6. duben toho roku (myšleno 1943 – pozn. autorů) znamenal osudný obrat v našem životě. V 6 hodin ráno začala německá letadla bombardovat Bělehrad. Po skončení náletu jsme zůstali ve sklepě pod sutinami Českého domu.” (čteno ze zapsaných vzpomínek pamětníkova otce – pozn. autorů)

V Jugoslávii se velice rychle ujalo moci fašistické hnutí Ustašovců v čele s Ante Paveličem. Během zatýkání sebrali i Josefova tatínka.

“Místní Ustašovci nás v potech dopravili do Záhřebu. Tam jsme byli jako zajatci chorvatského národa odsouzeni k smrti. Bylo to ovoce chorvatského nacionalistického šovinismu mířící také proti Čechům, protože na základě své pracovitosti a bohatších zkušeností při obdělávání půdy dosahovali mnohem vyšší úrovně než zdejší starousedlíci.” (čteno ze zapsaných vzpomínek pamětníkova otce – pozn. autorů)

MINISTERSTVO NÁRODNEJ OBRANY	
Či. 11104-I/1950	Kleg. 3. oddel. 1945
	
Číslo partizánskeho preukazu: 19090	
Meno a priezvisko C R K Josef	
narodený dňa 15.2.921 Katolícke	
pol. okres Kutina-Selišče, nár. česká	
Jugoslavie	
je podľa zák. č. 34/1946 Sb	
ČESKOSLOVENSKÝM PARTIZÁNOM	
Bol príslušníkom partizánskej jednotky	
v Jugoslavii	
od 8.8.1944 do 9.5.1945	
a konal službu ako partyzán	
Je oprávnený nosiť partizánsky odznak čísl.	
Za ministra	
Vlastnoručný podpis majiteľa	

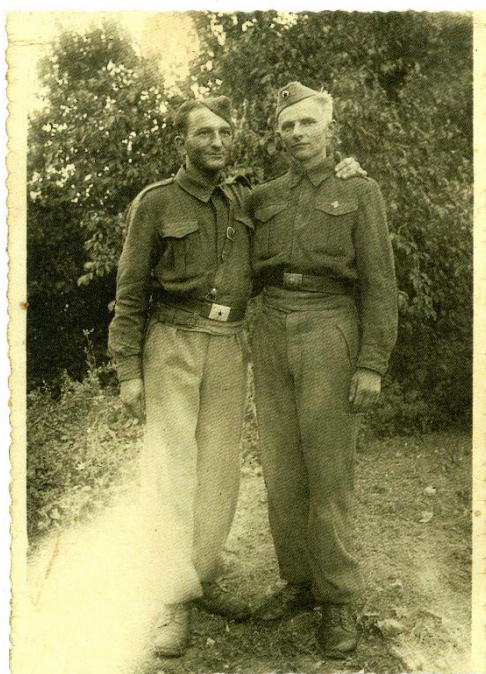
Partyzánský průkaz otce našeho pamětníka Josefa Crka

Naštěstí došlo ke zrušení rozsudku a celá skupina se mohla vrátit domů, kde se ihned zapojila do pozemního hnutí odporu. Ustašovci zatýkali a vraždili Židy, cikány a Srby. Ti před perzekucí utíkali do hor, kde vznikaly pod vedením komunistů první partyzánské jednotky odporu. Byli v nich i čeští kolonisté, kteří obstarávali potraviny a snažili se přesvědčit mladé lidi, aby se místo k Ustašovcům přidali k partyzánům.

“Na jaře v roce 1943 jsme byli společně s přáteli zajati Němci, svázali nás dráty a hnali nás. Mluvili jsme mezi sebou česky a jeden z Němců nám byl stále na blízku.” (čteno ze zapsaných vzpomínek pamětníkovy otce – pozn. autorů)

Josefův tatínek a jeho kamarádi byli po převozu podrobeni výslechu nacisty. Očekávali nejhorší, ale připravili si výmluvu, že byli partyzány násilím odvedeni do hor. Nakonec je nacisté pustili a oni se mohli vlakem vrátit zpátky k partyzánské jednotce. Ihned po návratu založili český partyzánský prapor. Skoro ke konci války, 11. března 1945, se Josefův tatínek s kamarádem Stevem vraceli z jedné průzkumné pochůzky a narazili na Ustašovce.

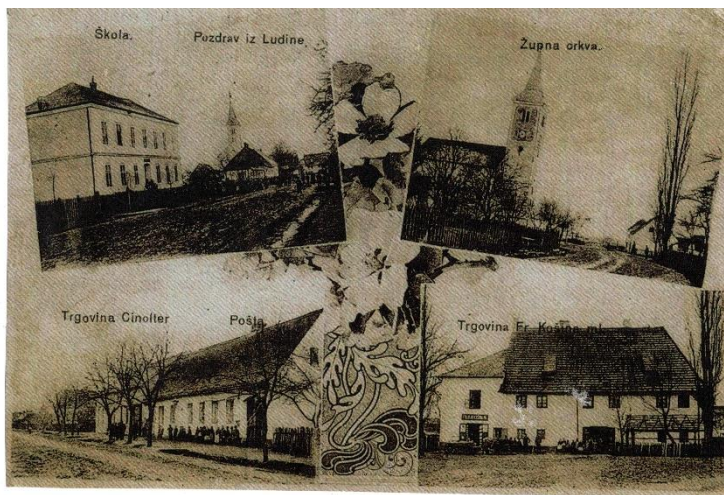
“Když jsme se ocitli v jejich bezprostřední blízkosti, ozval se náhle jejich povel: ‘Vzdejte se! Vaše zbraně!’ Počítali moment překvapení, my jsme však byli připraveni. Naší odpovědí nebyly zdvižené ruce, ale salva z našich odjištěných samopalů. A náš únik do lesních houštin. Dostal jsem se šťastně až ke své jednotce. S kamarádem Stevem jsem se setkal až po válce.”

Vpravo otec našeho pamětníka, přibližně 1944 – 45

Malý tříměsíční Josef s maminkou mezitím stále žili ve vesnici na Ludině, ale ke konci války se museli prchnout před nacisty do hor k partyzánům.

“Byli jsme normálně doma, na vesnici na Ludině. Jednou k ránu ve 4 hodiny přišel soused a říká: “Anežko, Jarmila ť vezme kluka a utíká za Pepikem do partyzánů. Moje neteř už šla včera, zítra mají sbírat partyzánský ženy i s dětmi.” Tak máma mě sbalila a mazala tam.”

Náš pamětník, krátce po válce

Rodná vesnice našeho pamětníka – Ludina, Jugoslávie

Pamětník (uprostřed) s rodiči již po válce v Československu

Fotografie týmu z nahrávání reportáže v rádiu Signál Mladá Boleslav, 5. 5. 2023

